

SİGORTACILIK MEVZUATINDAKİ BAZI HÜKÜMLERLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME

*Prof. Dr. Huriye KUBİLAY**

GİRİŞ

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu¹'nin sigorta brokerleri ile ilgili 21inci maddesinin 3üncü fıkrası, sigorta eksperleri ile ilgili 22. maddesi 14üncü fıkrası son paragrafı, sigorta acenteleri ile ilgili 23üncü maddesi 10-12 ve 13üncü fıkralarının ve 14 Nisan 2008 tarihli Resmi Gazete'nin 26847 Mükerrer Sayısı'nda yayınlanan Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin acentelerin faaliyetlerinin kısıtlanması veya kaldırılması ile ilgili 10uncu maddesinin 2nci fıkrası hükmünün bu konudaki diğer mevzuat hükümleri ile karşılaştırılarak incelenmesi sonucunda bazı değerlendirmeler yapılmasının yararlı olacağını düşünüyorum.

Sigorta Eksperliğinde ve Aracılığında Faaliyet Yasağı

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun sigorta eksperleri ile ilgili 22nci maddesinin, 14üncü fıkrasına göre; *“Sigorta şirketlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile mesleki faaliyette bulunan şirket çalışanları sigorta eksperliği yapamaz; tüzel kişi sigorta eksperlerinin yönetim ve denetim kurullarında görev alamaz, imzaya yetkili olarak çalışamaz, bunlara ortak olamaz ve bunlardan ücret karşılığı herhangi bir iş kabul edemez. Bu sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve velâyeti altındaki çocuk-*

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı ve Deniz Hukuku Anabilim Dalı Başkanı ve öğretim üyesi. Sayın Prof.Dr. Ünal **Narmanlıoğlu**'na sağlıklı ve mutlu, uzun bir ömür diliyorum.

¹ Kanun No: 5684, Kabul tarihi: 03.06.2007, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 14.06.2007, Sayı:26552.

ları için de geçerlidir.” Brokerler hakkında benzer bir hüküm Sigortacılık Kanunu’nun 21inci maddesinin 3üncü fıkrasında bulunmaktadır.

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu, sigorta eksperliği hakkında ayrıntılı hükümler içermektedir. Sigorta eksperliği mutad meslek olarak yapılmak zorunda olan bir faaliyet türüdür (SK.m. 2, f.1 (m); 22, f.10) ve sigorta eksperleri tarafsız olmak zorundadır (SK.m. 2, f.1 (m); 22, f.13).

Böylesine geniş bir sınırlandırma küçük yatırımcının sigorta şirketlerine, tüzel kişi sigorta acentelerine ve tüzel kişi brokerlere ortak olmalarını engeller. Özellikle, çok sayıda ortaktan oluşabilen bir şirket türü olan anonim şirket şeklinde kurulan sigorta şirketlerine, tüzel kişi olarak da kurulabilen sigorta acentelerine ve brokerlere ortak olunması halinde, kişilerin kendilerinin yanı sıra eşlerinin ve velâyetleri altındaki çocuklarının da sigorta eksperliği yapmalarının yasaklanmış olması küçük yatırımcının bu tür şirketlere yatırım yapmaktan kaçınmasına yol açabilecek nitelikte bir sınırlandırmadır. Bir yatırımcı, doğal olarak, kendisini, eşini ve velâyeti altındaki çocuklarını belirli bir mesleki faaliyette bulunmaktan tamamen yasaklayan, mesleki faaliyet alanını daraltan bir anonim şirkete ortak olmak istemeyecektir. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu’nun başlıca amaçlarından biri tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamaktır (Sermaye Piyasası Kanunu, m.1).

Bu konudaki sorun aslında, sigorta eksperlerinin tarafsız olmaları zorunluluğunu düzenleyen Sigortacılık Kanunu’nun m.2, f.1 (m) ve m.22, f.13 hükümleri ile ve tarafsızlığın ihlâli durumunda uygulanacak adli cezalarla çözüme kavuşturulmuş durumdadır. Sigortacılık Kanunu’nun 22nci maddesinin 14üncü fıkrası hükmü, amacı aşan bir sınırlandırma getirerek sermayeye piyasasını olumsuz yönde etkileyecek boyutta bir düzenleme yapmaktadır. Böylesine kısıtlayıcı bir düzenleme yapmak yerine, sigorta eksperlerinin tarafsız olmaları koşuluna aykırı davranılıp davranılmadığının, her somut olayın özelliği göz önünde bulundurularak yargıçlarca değerlendirilmeye bırakılması daha uygun olabilirdi.

Ayrıca, Sigorta Eksperleri İcra Komitesi de Sigortacılık Kanunu m.26, f.8 hükmü uyarınca görevini tarafsızlıkla yapmayan sigorta eksperleri için geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası uygulayabileceklerdir. Geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma cezası ile cezalandırılmasından sonra beş yıllık dönem içinde bu cezayı gerektiren fiili yeniden işleyen sigorta eksperleri hakkında meslekten çıkarma cezası uygulanır (SK. m.26, f.12).

Kasten gerçeğe aykırı ekspertiz raporu düzenledikleri mahkeme kararı ile kesinleşen meslek mensuplarına meslekten çıkarma cezasının verilmesi yaptırımının da yeterince caydırıcı nitelikte olduğu düşünülebilir (SK.m.26, f.9).

Anayasa'nın 48'inci maddesine göre, herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir. Bu maddenin Gereğesine göre, hürriyet temeline dayalı bir toplumda irade serbestliği çerçevesinde ferdin sözleşme yapma, meslek seçme ve çalışma hürriyetlerinin garanti olunması tabiidir. Ancak bu hürriyetler, kamu yararı ile ve kanunla sınırlandırılabilir². Burada kanunla getirilmiş bir sınırlandırma mevcuttur, ancak bu sınırlandırmanın kamu yararına olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Yasama organının her yasa ile kamu yararını amaçladığı varsayılır. Belirsiz ve her somut olayda mevcut olup olmadığının araştırılması gereken kamu yararı kavramının Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenen ölçütleri; anlaşılabilir, amaçla ilgili, makul ve adil olma olarak sıralanmaktadır³. Sigortacılık Kanunu'nun 21inci maddesinin 3üncü fıkrası ve 22nci maddesinin 14üncü fıkrasının son paragrafındaki kısıtlamaların söz konusu kimselerin eş ve velâyetleri altındaki çocukları için de geçerli olmasına ilişkin hükümlerin makul ve adil olduğunu öne sürmek güçtür. Nitekim Sigortacılık Kanunu'nun 23üncü maddesinin 12nci fıkrasında⁴, sigorta şirketlerinin yönetiminde, denetiminde bulunan kişiler ile bunlar adına imza atmaya yetkili olanların eş ve velâyeti altındaki çocukları hakkındaki sınırlandırmanın, bu kişilerin faaliyette bulunduğu şirketin sigorta acenteliği için olduğu belirtilerek makul ve adil bir sınırlandırma getirilmiş olmaktadır.

² **İzgi, Ömer/Gören, Zafer**, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Yorumu, C.1, Ankara 2002, s.535.

³ **Saraç, Osman**, Kamu Yararı Kavramı, <http://portal1.sgb.gov.tr/calismalar/yayinlar/md/md139/O.%20SARAC.pdf> (Erişim tarihi: 22.12.2008), s.6.

⁴ Sigortacılık Kanunu'nun 23üncü maddesinin 12nci fıkrasına göre, "*Sigorta şirketlerinin, sigorta sözleşmeleri için brokerlik yapanların ve sigorta eksperlerinin yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ile bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar sigorta acentelerinin yönetim ve denetim kurullarında görev alamaz; imzaya yetkili olarak çalışamaz; bu şirketlere ortak olamaz ve bunlardan ücret karşılığı herhangi bir iş kabul edemez. Bu sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve velâyeti altındaki çocukları için de geçerlidir. Ancak, sigorta şirketlerinin yönetiminde, denetiminde bulunan kişiler ile bunlar adına imza atmaya yetkili olanların eş ve velâyeti altındaki çocukları için sınırlandırma bu kişilerin faaliyette bulunduğu şirketin sigorta acenteliği içindir.*"

Sigorta Acenteleri-Sınırlı Olarak Yetki Verilen Acenteler

Sigortacılık Kanunu'ndaki Sigorta Acentesi Tanımında Sınırlı Olarak Yetki Verilen Acenteler Kavramına Yer Verilmemiş Olması

Sigorta acentesi, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun tanımlarla ilgili 2nci maddesinin 1 bendinde şöyle tanımlanmaktadır: “*Sigorta acentesi: Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişiyi ifade eder.*” Sigorta acentesi, “*Sigorta Acenteleri Yönetmeliği*”nde (SAY. m.3,f.1 (a)) ve “*Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi İle Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik*” de de aynen böyle tanımlanmaktadır (Yön. m.4,f.1 (g)). Sigortacılık Kanunu'ndaki ve Sigorta Acenteleri Sektör Meclisi İle Sigorta Acenteleri İcra Komitesinin Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'teki bu tanım uyarınca, yalnızca, belirli bir yerde veya bölge içinde faaliyette bulunan acente, aracı acente-sözleşme yapma yetkisi bulunan acente ayrımları yapılabilmekte; sınırlı olarak yetki verilen acentelere ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndaki “acente” tanımına ilişkin hükme göre de aynı sınıflandırmayı yapmak; acenteleri, belirli bir yerde veya bölge içinde faaliyette bulunan acente, aracı acente-sözleşme yapma yetkisi bulunan acente olarak sınıflandırmak mümkündür (TTK.m.116).

Sigorta şirketleri hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilir (SK. m.5, f.2). Bu durumda, Türk Ticaret Kanunu'nun “*İnhisar*” başlıklı 118inci maddesine göre, aksi yazılı olarak kararlaştırılmış olmadıkça, sigorta acenteleri de hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösteren sigorta şirketleriyle acentelik sözleşmeleri yapabileceklerdir. Yazılı olarak kararlaştırılmış olmak kaydıyla, bir sigorta acentesinin hayat ve hayat dışı sigorta gruplarında faaliyet gösteren birden fazla sigorta şirketiyle acentelik sözleşmesi yapması ve buna bağlı olarak hayat ve hayat dışı gruplarında sigorta sözleşmelerine aracılık etmesi veya sigorta sözleşmeleri yapması mümkündür.

Sınırlı Olarak Yetki Verilen Sigorta Acenteleri

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 10'uncu fıkrası uyarınca, "Bankalar ile özel kanunla kurulmuş ve kendisine sigorta acenteliği yapma yetkisi tanınan kurumlar ve sözleşme yapmaya veya prim tahsiline, hayat sigortaları veya zorunlu sigortalarla sınırlı olarak yetki verilen sigorta acenteleri hariç olmak üzere kendilerine sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi verilen sigorta acenteleri, bireysel emeklilik işlemleriyle ilgili acentelik faaliyeti dışında başka bir ticari faaliyette bulunamaz." Böylece, Sigortacılık Kanunu'ndan, sınırlı olarak yetkilendirilen acentelerin, hayat sigortaları veya zorunlu sigortalar alanında acentelik faaliyetinde bulunan; sözleşme yapan veya prim tahsil eden acenteler oldukları anlaşılmaktadır. Bu durumda sigorta acenteleri,

- 1- -Zorunlu ve isteğe bağlı- hayat ve/veya -zorunlu ve isteğe bağlı- hayat dışı sigortalar alanında acentelik faaliyetinde bulunan acenteler (Sigortacılık Kanunu, m.13, f.1, ikinci cümle)⁵,
 - 2- Yalnızca hayat sigortaları alanında acentelik faaliyetinde bulunan; sınırlı olarak yetkili olan acenteler,
 - 3- Yalnızca zorunlu sigortalar alanında acentelik faaliyetinde bulunan; sınırlı olarak yetkili olan acenteler
- olarak sınıflandırılabilir.

2008/38 sayılı Sektör Duyurusu'nun 2'nci maddesinde, Sigortacılık Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 10'uncu fıkrasına uygun bir şekilde sınırlı olarak yetki verilen sigorta acenteleri, "hayat sigortaları **veya** zorunlu sigortalarla sınırlı olarak yetki verilen sigorta acenteleri" olarak ifade edilmiş iken, aynı Sektör Duyurusu'nun 3'üncü maddesinde - 2018/18 sayılı Genelge'ye atıf yapılmaktadır -ki; böyle bir Genelge'nin tarih itibarıyla (2018) mevcut olması mümkün değildir, sehven bir yanlışlık yapıldığı açıktır-söz konusu olan 2008/18 sayılı Genelge'dir ve bu Genelge'de, "zorunlu sigortalar **ve** hayat sigortaları ile sınırlı olmak üzere yetki verilen acenteler" ifadesi kullanılmaktadır. Sektör Duyurusu'ndaki ve Genelge'deki "ve" ibaresinin Sigortacılık Kanunu'na uygun şekilde "veya" olarak düzeltilmesi

⁵ Sigortacılık Kanunu'nun 13'üncü maddesinin 1inci fıkrasının son cümlesi uyarınca, "Sigorta şirketleri...faaliyet gösterdiği sigorta branşları kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınmaz."

gerekir. Bu haliyle, **Sektör Duyurusu'ndaki ve Genelge'deki, sınırlı olarak yetki verilen sigorta acentesi tanımı Sigortacılık Kanunu'ndaki tanımla uyuşmamaktadır.**

2008/38 sayılı Sektör Duyurusu'nda sınırlı yetkili acentelerin doğrudan sigorta şirketlerine veya yetkili bir acenteye bağlı olarak çalışmaları mümkündür, denilmektedir. Takip eden cümlelerde de görüldüğü gibi sınırlı yetkili acenteler, bağımsız tacir yardımcılardan olup, tacir sıfatını haizdirler ve sigorta sözleşmelerinin yapılmasında aracılık faaliyetinde bulunurlar.

Sınırlı Olarak Yetki Verilen Sigorta Acentelerinin Başka Ticari Faaliyetlerde Bulunabilmeleri

Sigortacılık Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 10'uncu fıkrasına göre, kendilerine sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi verilen sigorta acenteleri, bireysel emeklilik işlemleriyle ilgili acentelik faaliyeti dışında başka bir ticari faaliyette bulunamazlarken, sınırlı olarak yetki verilen sigorta acenteleri bu yasaklamadan muaf tutulmuşlardır. Başka ticari faaliyette bulunma yasağından muafiyet, sınırlı olarak yetki verilen sigorta acentelerinin yanı sıra bankalara, özel kanunla kurulmuş ve kendisine sigorta acenteliği yapma yetkisi tanınan kurumlara da sağlanmaktadır. Sektör Duyurusu'nun (2008/38) 2'nci maddesinde, Sigortacılık Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 10'uncu fıkrasına uygun olarak, diğer acentelerin aksine, sınırlı yetkili acentelerin, başkaca bir ticari faaliyette bulunmadıklarına dair bir taahhütname imzalamalarına gerek bulunmadığı belirtilmektedir. Böylece **sınırlı yetkili acentelerle diğer acenteler arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmakta; sınırlı yetki verilen acentelere başka ticari faaliyetlerde de bulunabilme olanağı sağlanmış olmaktadır.**

Acente olarak nitelendirilen kişiler arasında böylesine önemli bir konuda ayrımcılık yapmak, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen "**Kanun önünde eşitlik**" ilkesine aykırılık olarak değerlendirilebilir. Anayasa'nın 10'uncu maddesine göre, "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir...Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.*" Acenteler arasında ayırım yapılmasının uygun olmadığı düşüncesine karşılık bir otomobil satış, bakım ve tamir yerinde zorunlu trafik mali mesuliyet sigortası yapılması veya hayat

sigortası sözleşmesi yapılması makul görülebilir. Ancak, sınırlı yetkili bir sigorta acentesinin, bir sigorta acentesinde aranan fiziki koşullardan uzak ve faaliyet konusuyla bağdaştırılması mümkün olmayan başka bir işle uğraşması kabul edilmemelidir.

Sınırlı yetkili acente tanımını veren 2008/18 sayılı Genelge'deki çelişkiye de işaret etmek gerekir. Şöyle ki; **2008/18 sayılı Genelge'de, yetkili acente ve sınırlı yetkili acente tanımlanırken, sınırlı yetki verilen acenteler için başka işle iştigal etme yasağı yoktur, denildikten sonra, bununla birlikte, bu acentelerin zorunlu sigortalar ve hayat sigortaları dışında iş yapmaları mümkün bulunmamaktadır, denilmek suretiyle çelişkiye düşülmektedir. Genelge hükmünün Sigortacılık Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 10'uncu fıkrasına uygun olarak düzenlenmesi; sınırlı yetki verilen acentelerin başka ticari faaliyetlerde bulunabileceklerinin belirtilmesi gerekir.**

Yetkili Acente-Yetkisiz Acente

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesinde ise Sigortacılık Kanunu'ndaki ayrımlardan farklı olarak; sözleşme yapma ve/veya prim tahsil etme yetkisi bulunan **yetkili acente** ve bu yetkileri bulunmayan, yetkili acentelere bağlı olarak faaliyette bulunacakları ifade edilen **yetkisiz acente** kavramlarına yer verilmektedir. Bu her iki acente de tacir sıfatını haiz; bağımsız tacir yardımcılardır; ya gerçek kişi veya tüzel kişi tacirdirler. Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin 10'uncu maddesinde **acentelik yetkisinin** sözleşme yapma ve/veya prim tahsil etme yetkilerini kapsadığı belirtilmektedir. Acentelik yetkisi bulunmayan; sözleşme yapma ve/veya prim tahsil etme yetkisi bulunmayan acenteler **yetkisiz acente** kabul edilmekte, yetkisiz acentelerin yetkili acentelere bağlı bulunacakları ifade edilmektedir. Buradaki "**bağlı bulunma**", yetkisiz acentenin tacir sıfatını ortadan kaldıran bir bağlılık olarak anlaşılmalıdır. Sigorta şirketleri, gerek yetkili gerekse yetkisiz acentelerle acentelik sözleşmesi yapacaklardır; yetkili acenteler, sözleşme yapma ve/veya prim tahsil yetkisine sahip olacak, yetkisiz acenteler ise yalnızca sigorta sözleşmelerinin yapılmasına aracılık edeceklerdir. Böylece Sigortacılık Kanunu'ndaki, sigorta acentesi tanımından çıkardığımız aracı acente-sözleşme yapma yetkisi bulunan acente ayrımının yerini Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'ndeki yetkili acente-yetkisiz acente ayrımı almıştır. Ancak, **Sigortacılık Kanunu'ndaki "sözleşme yapma yetkisi bulunan sigorta acentesi"** kavramı ile Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'ndeki "**yetkili**

acente” kavramı birbiriyle tam örtüşmemektedir. Şöyle ki, sözleşme yapma yetkisi olmayan ama prim tahsil etme yetkisi bulunan acente de “yetkili acente” kabul edilmektedir. **Yetkisiz acente, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği’ne göre, acentelik yetkisi kullanmayan acente olduğu için yalnızca sigorta sözleşmelerinin yapılmasına aracılık eden sigorta acentesini ifade etmektedir. Sigorta Acenteleri Yönetmeliği’nde yer alan “acentelik yetkisi’, Sigortacılık Kanunu’nda ve Türk Ticaret Kanunu’nda yer almayan bir ifadedir. Kanunlarda yer almayan bir ifadenin Yönetmelik’te yer alması uygun olmadığı gibi Kanunlara göre bütün acenteler, müvekkileri sigorta şirketleri tarafından yetkili kılınmaktadır.**

Sigorta Acentelerinin Haiz Olmaları Gereken Fiziki Koşullar

Sigortacılık Kanunu’nda, sigorta acentelerinin haiz olmaları gereken fiziki koşullar ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamasına karşın Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Duyurularda fiziki koşullar düzenlenmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından hazırlanan duyuru ile Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Sektör Duyurusu arasında farklılık bulunmaktadır. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından hazırlanan **“Sigorta Acenteliği Faaliyetinin Yürütüleceği Mekanın Sahip Olması Gereken Fiziki Şartlar”** Duyurusu kapsamında olmadığı halde, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Sektör Duyurusu’nda *“Ancak, en az %51 hissesi aynı şahsa veya bu şahsın birinci derecede akrabalarına ait olan acenteliklerin aynı mekanda faaliyet göstermesi mümkündür.”* denilmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin fiziki şartlarla ilgili olarak hazırladığı Duyuru’ya göre, bütün acenteler bağımsız bir mekânda faaliyette bulunmak zorundadırlar. Böylece, Sigortacılık Kanunu’nda ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Duyurusu’nda yer almayan bir istisna Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan Sektör Duyurusu ile getirilmiş olmaktadır.

Ayrıca, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nin fiziki şartlarla ilgili olarak hazırladığı Duyuru’da bulunan, bütün acentelerin bağımsız bir mekânda faaliyette bulunmak zorunda olmalarına ilişkin koşulun, acentelik dışında başka faaliyetlerde de bulunabilecek olan sınırlı yetkili acenteler bakımından da uygulanabilirliği üzerinde durulmalı ve bu konu açıklığa kavuşturulmalıdır. Sınırlı yetkili bir acente, acentelik faaliyetini diğer faaliyet konusunu gerçekleştirdiği mekanda mı sürdürecektir yoksa acentelik faaliyetini, diğer acenteler gibi bağımsız bir mekânda mı sürdürmek zorundadır?

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin Acentelerin Faaliyetlerinin Kısıtlanması Veya Kaldırılması ile İlgili 10uncu Maddesinin 2nci Fıkrası Hükümünün Değerlendirilmesi

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin "Acentelik yetkilerinin tescil ve ilanı" başlığını taşıyan 10uncu maddesinin 2nci fıkrası şöyledir:

"İcra Komitesi tarafından, yerleşim birimleri bazında; en küçük birim olarak taşrada köy, şehirlerde ise mahalle muhtarlıkları seviyesinde yetkili ve yetkisiz acentelerle ilgili listeler oluşturulabilir. Yeterli sayıda yetkili acentenin bulunduğu yerleşim birimlerinde İcra Komitesi'nin önerisi üzerine, Müsteşarlıkça yetkisiz acentelerin faaliyetleri kısıtlanabilir veya kaldırılabilir." Madde incelendiğinde, yerleşim birimleri bazında; en küçük birim olarak taşrada köylerde, şehirlerde ise mahalle muhtarlıkları seviyesinde, yetkili ve yetkisiz acentelerle ilgili listelerin İcra Komitesi tarafından oluşturulabileceği, yeterli sayıda acentenin bulunduğu yerleşim birimlerinde İcra Komitesinin önerisi üzerine yetkisiz acentelerin faaliyetlerinin Müsteşarlıkça kısıtlanabileceği veya kaldırılabilmesi görülmektedir. Yeterli sayının ne olduğu konusunda Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nde herhangi bir açıklık olmadığı gibi, acentelerin yetkilerinin hangi ölçütlere göre kısıtlanabileceği veya kaldırılabilmesi konusunda da bir açıklık bulunmamaktadır. Bu hüküm içerdiği belirsizliklerle uygulamada ciddi sıkıntılar yaratabilecek ve keyfi uygulamalara yol açabilecek nitelikte bir hükümdür. Örneğin, belirli bir yerleşim yerinde faaliyeti kısıtlanan veya kaldırılan bir acente, faaliyetinin hangi ölçütlere göre kısıtlandığını veya kaldırıldığını, aksine diğer acente veya acentelerin, o yerde, hangi ölçütlere göre faaliyetlerine devam edebildiğini bilemeyecektir. Ayrıca, çalışma hürriyetinin sınırlandırılması veya kaldırılması söz konusu olduğu için yönetmelikle değil, ancak kanunla sınırlandırma yapılabilir, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'ndeki bu hüküm, Anayasa'nın 48inci maddesinin Gerekeşi'ne de aykırılık oluşturmaktadır.

SONUÇ

Sigortacılık Kanunu'nun 21inci maddesinin 3üncü fıkrası ve 22nci maddesinin 14üncü fıkrası hükümleri ile amacı aşan bir sınırlandırma getirilerek sermaye piyasasını olumsuz yönde etkileyecek boyutta düzenleme yapılmıştır. Böylesine kısıtlayıcı bir düzenleme yapmak yerine, sigorta eksperlerinin tarafsız olmaları koşuluna aykırı davranılıp davranılmadığının, her somut olayın özelliği göz önüne alınarak yargıçlarca değerlendirilmeye

bırakılması daha uygun olabilirdi. Söz konusu hükümlerin, Anayasa'nın 48inci maddesi çerçevesinde yeniden gözden geçirilerek düzenlenmesi gerekmektedir.

Acentelerin, Sigortacılık Kanunu'nun "*Tanımlar*"la ilgili 2nci maddesinin 1inci fıkrası (1) bendindeki "*sigorta acentesi*" tanımına, Türk Ticaret Kanunu'nun 116ncı maddesindeki "*acente*" tarifine ve T.C. Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu'nun Esas No: 1/1138, Karar No:123 ile kabul ettiği Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın "*acente*"yi tanımlayan 102nci maddesinin 1inci fıkrasına uygun olarak "*aracılık yapan acente*" ve "*sözleşme yapan acente*" olarak gruplandırılmasının yerinde olduğunu, buna karşılık, her türlü acentenin müvekkili; sigorta şirketi tarafından acentelik sözleşmesi ile yetkilendirilmiş olduğu halde "*yetkili acente-yetkisiz acente*" ayrımı yapılmasının gerçeği yansıtmayan ve ilgili diğer hükümlerle de bağdaşmayan; uygulamada karışıklığa yolaçabilecek bir sınıflandırma olduğunu düşünüyorum. Sigorta acenteleri ile ilgili olarak farklı bir sınıflandırma yapılacaksa da bu sınıflandırmanın, Kanun'un tanımlara ilişkin maddesinde açıkça yer alması uygundur.

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nin 10uncu maddesinin 2nci fıkrasına göre, yerleşim birimleri bazında; en küçük birim olarak taşrada köylerde, şehirlerde ise mahalle muhtarlıkları seviyesinde, yetkili ve yetkisiz acentelerle ilgili listelerin İcra Komitesi tarafından oluşturulabileceği, yeterli sayıda acentenin bulunduğu yerleşim birimlerinde İcra Komitesinin önerisi üzerine yetkisiz acentelerin faaliyetlerinin Müsteşarlıkça kısıtlanabileceği veya kaldırılabilceği görülmektedir. Yeterli sayının ne olduğu konusunda Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'nde herhangi bir açıklık olmadığı gibi, acentelerin yetkilerinin hangi ölçütlere göre kısıtlanabileceği veya kaldırılabilceği konusunda da bir açıklık bulunmamaktadır. Bu hüküm içerdiği belirsizliklerle uygulamada ciddi sıkıntılar yaratabilecek ve keyfi uygulamalara yol açabilecek nitelikte bir hükümdür. Ayrıca, çalışma hürriyetinin sınırlandırılması veya kaldırılması söz konusu olduğu için yönetmelikle değil, ancak kanunla sınırlandırma yapılabilir, Sigorta Acenteleri Yönetmeliği'ndeki bu hüküm, Anayasa'nın 48inci maddesinin Gereği'ne de aykırılık oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, değindiğim konularda, ilgili mevzuat arasındaki uyum esas alınarak, mevzuatın gözden geçirilmesinin ve gerekli değişikliklerin yapılmasının yararlı olacağı görüşündeyim.